

Павлова Н.В.

кандидат юридичних наук
старший викладач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії

Пінчук Д.Н.

курсант 4-го курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРОБЛЕМИ ЗАКРІПЛЕННЯ НА ЗАКОНОДАВЧОМУ РІВНІ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА В УКРАЇНІ

Однією з найскладніших проблем кримінального судочинства є проблема виявлення обману і визначення достовірності показань свідків, потерпілих, підозрюваних. Розвиток технічного прогресу сприяв появі унікального приладу, в основі застосування якого лежить вимірювання психофізіологічних показників стану людини під час впливу на її емоційний стан слів-подразників.

Сучасні дослідники ще не визначились в єдиній термінології як в назві приладу, так і в назві самої методики. Різниця в найменуваннях витікає з суб'єктивного розуміння дослідниками суті і можливостей цієї методики. Найпоширеніша назва пристрою – поліграф. Що взагалі слід розуміти під словом «поліграф»? Словник іншомовних слів визначає поняття «поліграф» як багатоканальний осцилограф, який проводить одночасний запис показників кров'яного тиску, дихання, рухових реакцій, а також робить електрокардіограму тощо [1].

Перед проходженням тестування на поліграфі до тіла людини проводять датчики в тих місцях, де найлегше вловити зміну ритму дихання, тиску, рівень електричного опору шкіри, посилення м'язового тремору. Після приєднання вимірників випробуваному задаються питання. Якщо людина сказала неправду, то у неї несвідомо посиляться психофізіологічні реакції організму. При цьому може здатися, що вона поводить себе невимушено, щиро посміхається.

Експертиза із застосуванням такого приладу вже тривалий час практикується в більшості країн. Між тим, застосування поліграфа в Кримінальному процесуальному кодексі України не врегульоване та до процесуальних дій не належить. Перспектива ефективного застосування «детектора брехні» у розслідуванні злочинів в повній мірі залежить від введення в КПК України відповідної норми, що б регулювала питання його використання.

Необхідно зауважити, що вживати стосовно до поліграфа таку назву як «детектор брехні» буде невірно. Брехню або правду він виявити, на жаль, не може. Поліграф надає можливість точно відобразити реакцію людини на поставлені їй питання, фіксуючи її психофізіологічні процеси. Тому важливим є також врегулювання питання щодо організації на постійній основі вітчизняних курсів підготовки поліграфологів.

Проаналізувавши статистичні показники фактів незаконних засуджень, притягнення невинних осіб до кримінальної відповідальності, незаконні дії щодо підозрюваних з боку працівників державних органів, вбачається, що є необхідність введення відповідної норми у КПК України щодо використання поліграфа під час проведення досудового розслідування.

Застосування перевірки на поліграфі сприятиме полегшенню роботи правоохоронних органів, оскільки:

по-перше, метод дозволяє прискорити хід розслідування злочинів шляхом швидкого встановлення невинності та виявлення брехні;

по-друге, процедура перевірки дозволяє отримувати додаткову інформацію, яка прямо або побічно пов'язана з напрямком або об'єктом розслідування;

по-третє, методика може бути застосована практично для розслідування будь-якого складу кримінального правопорушення. Це є основними причинами необхідності поширення використання поліграфа як засобу доказування в кримінальному процесі.

Але цьому є перешкода. У ч.3 ст. 28 Конституції України зазначено, що жодна людина без її згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідом [2]. Перевірка на поліграфі вважається науковим медичним дослідом. Тобто, відповідно до вищезазначеної норми Конституції, опитування з використанням поліграфа повинно проводитись лише на підставі добровільної згоди особи, яку необхідно перевірити. Винятком може бути лише використання так званих «безконтактних поліграфів», які реєструють психофізіологічні показники організму особи дистанційно і не пов'язані з накладенням на тіло людини жодних датчиків [3, с. 194].

Отже, запровадження на законодавчому рівні такої процедури, як перевірка на поліграфі буде ще одним шляхом для швидкого, повного та неупередженого розкриття та розслідування злочинів, оскільки інформація, отримана за допомогою поліграфа може бути вагомим джерелом доказів.

1. Словник іншомовних слів. За ред. О. С. Мельничука. – Київ: Головна редакція УРЕ, 1974. – 775 с.

2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

3. Лешкович Т.А. Форми використання поліграфа в кримінальному провадженні України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - Сер.: Юриспруденція, 2013. – № 6-1. – Том 2. – С. 192-195